

kinderen nu meemaken kan later van ontzettend groot belang zijn. De ervaring, de emotie en wat er in hun geheugen gegrift wordt, kunnen heel cruciaal zijn in hun persoonlijke ontwikkeling. En ten slotte is dit jonge publiek het volwassen publiek van morgen.

ETCETERA: Bedoelt u dan dat een positieve ervaring nu ertoe kan bijdragen dat deze mensen binnen vijftien jaar de opera bezoeken of ziet u het educatieve werk als een noodzaak voor de ontwikkeling van publiek én opera?

FOCCROULLE: We moeten natuurlijk de toekomst van onze huizen voorbereiden, maar er is ook de maatschappelijke dimensie en die vind ik nog belangrijker. Ik maak me niet zoveel zorgen over het publiek van de Munt in de komende jaren. We spelen bijna altijd voor uitverkochte zalen en zelfs bij een wereldcreatie hebben we een bezettingsgraad van 90%. Dat gaat dus meer dan goed. Maar we moeten ons zorgen maken over het publiek dat niet naar de opera kan komen, dat de weg naar de opera niet vindt of dat denkt dat de opera niet voor hen is. In de context van een democratisering van de samenleving moeten ook wij erover waken dat we toegankelijk zijn voor iedereen. Dat is een langetermijnvisie, die we misschien niet kunnen realiseren, maar waarvoor we toch moeten vechten. Wat nu hier en in andere opera-instellingen gebeurt, zet positieve krachten in beweging in de scholen en in de verenigingen. Uit het grote aantal aanvragen van leerkrachten leid ik af dat mensen die geen kunstspecialisten zijn de waarde van de opera erkennen. De aanvragen komen van diverse vakleerkrachten: geschiedenis, talen, technische vakken. Wij zien heel duidelijk dat het contact tussen een school en een kunstinstelling een venster opent op de wereld. Kunstbeleving opent een andere manier van leren. Het leerproces in ons onderwijs is zeer sterk gericht op het rationele en laat heel weinig plaats voor het emotionele. Kunst laat veel ruimte voor analyse, maar is op de eerste plaats een emotionele ervaring. Het rationele en het emotionele zijn er complementair. Persoonlijk denk ik dat ons onderwijssysteem veel beter zou scoren indien het meer ruimte zou geven aan zang, dans, theater enzovoort. Wij zien dat scholen die te maken hebben met heel wat problemen een nieuw elan vinden doorheen een langdurige samenwerking met de opera.

ETCETERA: U heeft het over projecten op lange termijn. Op dit ogenblik verzorgt uw Educatieve Dienst ook veel inleidingen en andere korte interventies. Indien alle artistieke instellingen een bevoorrecht partnerschap zouden aangaan met enkele scholen, dan zou de Munt zich misschien uitsluitend kunnen concentreren op de intensieve projecten.

FOCCROULLE: Toch niet. Een introductie is een middel om het consumptieproces tegen te gaan. Ik zal heel cru zijn. De mensen die naar *La Traviata* gaan in Vorst Nationaal worden uitgenodigd om een opera te consumeren. In de Munt proberen we van de voorstelling een moment in een proces te maken. Dat kan beginnen met een inleiding, eventueel via een televisie- of radioprogramma. Dan komt het grote moment – de voorstelling zelf – en daarna vindt er idealiter nog een debat of gesprek plaats dat meer is dan 'ieder zijn eigen mening', maar waar de expressie van al die meningen een moment van collectieve vorming kan creëren. Kunst biedt de fundamenteel menselijke ervaring dat er verschillende opvattingen over kunnen bestaan. In een cultuur waar ruimte is voor een debat over kunst, is die ruimte er waarschijnlijk ook voor een debat over politieke of sociale onderwerpen.

We moeten ons heel duidelijk verzetten tegen een consumptieve benadering van kunst: we mogen de kunstwerken niet beschouwen als producten en we mogen het publiek niet behandelen als klanten, maar meer als partners die deelnemen aan het proces. Het publiek is op bepaalde momenten even belangrijk als de artiesten. Een slecht publiek kan een slechte voorstelling maken. Soms zie je dat met spon-

sors. Dezelfde voorstelling die de dag voordien een fantastische reactie uitlokte vanwege het publiek kan de volgende dag banaal klinken omdat er geen reactie is vanuit de zaal. Dit is voor mij dus heel essentieel: in de kunst, en ook in de opera, zijn we niet bezig met producten. We zijn bezig met processen: een communicatieproces, een creatief proces. En wij verwachten van het publiek dat het daar een actieve rol in speelt.

ETCETERA: In die zin richt de Educatieve Dienst zich niet alleen tot scholen en jongeren, maar tot iedereen die een bezoek brengt aan de opera en tot het verenigingsleven. Wordt erover nagedacht op welke manieren je een volwassen publiek bij het artistieke proces kan betrekken?

FOCCROULLE: Tien jaar geleden werd er alleen bij een wereldcreatie een inleiding voorzien. Soms was er wel een lezing over een productie, maar nooit op de dag zelf. Nu is er bij elke voorstelling en bij elk concert een inleiding, een half uur voor de aanvang van de voorstelling. Wij zien dat het aantal geïnteresseerden voor deze inleidingen groeit. De inleidingen vormen ook een soort overgangsmoment tussen het leven buiten de schouwburg en de voorstelling.

Dankzij onze samenwerking met partners uit het verenigingsleven en andere organisaties, zoals de Vierde Wereldbeweging of een vereniging van zieke kinderen, bereiken we mensen die anders nooit naar de opera zouden komen. We kunnen ons niet tevreden stellen met het traditionele operapubliek. Ons publiek moet even gediversifieerd zijn als de samenleving. Maar we zullen nooit in staat zijn om een hele stad te bereiken binnen de muren van de opera. Daarom denk ik er soms aan om een openluchtconcert op de Grote Markt te geven. We moeten ook veel meer doen met de televisie, zoals we dat al doen met de radio. Ik vind het bijvoorbeeld jammer dat we *La Bohème* niet rechtstreeks kunnen uitzenden. De documentaires die we de laatste jaren met de VRT en RTBF hebben kunnen realiseren, gingen altijd over het proces en de betekenis: waarom doen we dit zo, wat wil de regisseur zeggen, welke mening hebben de zangers en muzikanten? Het zijn allemaal manieren om een publiek toegang te verschaffen tot een werk.

Dit alles zie ik als de opbouw van een relatie met het publiek. Ik ben er zeker van dat wat we de voorbije tien jaar gerealiseerd heb-

Een project van de Educatieve Dienst van de Munt rond de productie *L'Heure Espagnole* van Maurice Ravel FOTO JOHAN JACOBS

